

Tomasz Józef Olejek
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, Polska
ORCID: 0000-0002-4705-8950
tomasz.olejek1@gmail.com

Dyferencjacja źródeł powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę

Differentiating the sources of universally binding labor law applicable to
court and prosecutor's office employees employed under a contract

Abstract

For many years, the issue of differentiating the sources of universally binding labor law applicable to court and prosecutor's office employees employed under a contract, has been generating critical voices as to its justification. In the first part of the work, the author presents the doctrine's views on the definition of the concept of „pragmatics”, while formulating his own comments. In the next part, he specifies the scope of the concept of „court and prosecutor's office employees employed under an employment contract”. In the next two parts, he describes the sources of universally binding labor law applicable to employees of courts and prosecutor's offices employed on the basis of an employment contract, and answers the question, are these sources of a pragmatic nature. The paper ends with the expression of *de lege ferenda* conclusions.

Keywords: employment, employees, courts, prosecutor's office, assistants, clerks, clerical law, differentiation, employment contract, legislation

Abstrakt

Zagadnienie dyferencjacji źródeł powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanych do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę od wielu lat wywołuje głosy krytyczne co do jej zasadności. W pierwszej części pracy autor przytacza poglądy doktryny w zakresie definicji pojęcia „pragmatyka”, formułując przy tym własne uwagi. W kolejnej części precyzuje zakres pojęcia „pracownicy sądów i prokuratury zatrudnieni na podstawie umowy o pracę”. W kolejnych dwóch częściach opisuje źródła powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz odpowiada na pytanie, czy źródła te mają charakter pragmatyki. Wywód kończy sformułowanie wniosków *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: zatrudnienie, pracownicy, sądy, prokuratura, asystenci, urzędnicy, prawo urzędnicze, dyferencjacja, umowa o pracę, legislacja

Wstęp

Zatrudnianie pracowników sądów i prokuratury uregulowane jest w wielu aktach prawnych. Uchwalenie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury¹ bynajmniej nie uporządkowało sytuacji tej grupy zawodowej. W dalszym ciągu do pracowników administracyjnych Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych². Sytuacji nie ułatwia przy tym fakt, że w przypadku pracowników sądów i Trybunału Konstytucyjnego oraz pracowników prokuratury, w tym również asystentów sędziów i asystentów prokuratorów, zastosowano tzw. odesłania kaskadowe („piętrowe”), co powoduje, że w celu odtworzenia obowiązujących wspomniane grupy zawodowe norm prawa pracy nieodzowne będzie sięganie do przepisów kilku ustaw, rozporządzeń, a nawet postanowień aktów prawnych niebędących źródłami powszechnie obowiązującego prawa pracy. Powoduje to problemy interpretacyjne związane ze stosowaniem wspomnianych przepisów czy postanowień. Jako zasadne rozwiązanie jawi się zatem propozycja ujedno-

¹ Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury, t.j. Dz.U. 2018, poz. 577.

² Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, tj. Dz.U. 2020, poz. 537 ze zm., dalej: p.u.p.

licenia przepisów prawa pracy dotyczących pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę poprzez wydanie jednego aktu prawnego o randze ustawy, tzw. pragmatyki.

Poprzez pojęcie źródeł powszechnie obowiązującego prawa pracy na użytek niniejszej pracy należy rozumieć przepisy właściwych ustaw i rozporządzeń³. Poza zakresem analizy pozostają przepisy Konstytucji RP, gdyż jedyną grupą zawodową przez nią wspomnianą, która pracuje w sądach, są sędziowie⁴. Są oni zatrudnieni na podstawie mianowania. Przedmiotem niniejszej pracy jest nadto analiza wyłącznie przepisów prawa krajowego.

Analizując przepisy prawa powszechnie obowiązującego ustanawiające prawa i obowiązki pracowników, o których mowa w tytule niniejszej pracy, nie należy tracić z pola widzenia aktów prawnych, które, choć nie mają mocy powszechnie obowiązującej, różnią się jednak od innych swoistych źródeł prawa pracy⁵ zakresem regulowanej przez nie materii. Należy w tym miej-

³ Art. 87 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 ze zm.

⁴ Konstytucja RP nie wspomina też o prokuratorach, z wyjątkiem Prokuratora Generalnego, ani o innych pracownikach prokuratury.

⁵ Przede wszystkim regulaminów pracy ustanawianych na podstawie przepisów rozdziału IV działu czwartego ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1320 ze zm. Rola regulaminów wynagradzania w sądach i prokuraturze jest mniejsza z uwagi na treść art. 77³ § 1 k.p., a także ze względu na określenie warunków wynagradzania i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w sądach i prokuraturze na podstawie umowy o pracę na poziomie rozporządzeń przez Ministra Sprawiedliwości. Wyjątki dotyczą SN (i NSA), gdzie Pierwszy Prezes (Prezes) jest upoważniony do określenia, po zasięgnięciu opinii Kolegium, w drodze zarządzenia, regulaminu pracy i wynagradzania pracowników sądu niebędących sędziami (art. 14 § 1 pkt 6 *in fine* ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1904, dalej: SNU, w zw. z art. 49 § 1 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, t.j. Dz.U. 2021, poz. 137, dalej: u.s.a.). Wskazać należy, że od tego wyjątku dalszym wyjątkiem będą przepisy art. 103 § 2, 4-5 SNU. Przepis art. 14 § 1 pkt 6 *in fine* SNU wyłącza zatem zastosowanie w stosunku do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego art. 48 ust. 1b p.u.p.

Z kolei w Trybunale Konstytucyjnym upoważnienie dla Prezesa TK do określania regulaminu wynagradzania wynika z przepisów art. 22 ust. 1 i art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed TK, t.j. Dz.U. 2019, poz. 2393. Zauważenia wymaga, że wskutek wprowadzenia wymienionych przepisów regulamin wynagradzania w Trybunale Konstytucyjnym na podstawie art. 48 ust. 1b p.u.p. w zw. z art. 1 ust. 1 pkt 6 p.u.p. może być ustanowiony jedynie wobec pracowników Trybunału zatrudnionych na stanowiskach pomocniczych i obsługi (woźni, gońce, rzemieślnicy, kierowcy, sprzątaczk i inni, wykonujący podobne zawody).

Luką prawną jest brak możliwości wydania regulaminu wynagradzania wobec asystentów sędziów zatrudnionych w sądach wojskowych, mając przy tym na względzie, że brak podstaw do stosowania wobec nich przepisów płacowych dotyczących asystentów

scu wymienić zarządzenia właściwych kierowników urzędów⁶ oraz uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego⁷. Niektóre z wymienionych aktów zostaną poddane bliższej analizie. Z uwagi na ich znaczenie z punktu widzenia regulacji praw i obowiązków objętych nimi pracowników, a także ze względu na fakt, że regulują one problematykę, która w przypadku innych pracowników sądów i prokuratury jest uregulowana przede wszystkim na poziomie aktów prawa powszechnie obowiązującego. Poza zakresem studium pozostaje natomiast analiza swoistych źródeł prawa pracy w postaci regulaminów pracy, postanowień układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych. W kontekście postanowień wchodzących w zakres zbiorowego prawa pracy zwrócić należy uwagę na fakt, że w Polsce „układowa metoda kształtowania warunków zatrudnienia pracowników państwowych i samorządowych *de lege lata* choć nie zabroniona (poza pracownikami mianowanymi), w praktyce staje się jednak trudna w realizacji”⁸. W tym miejscu zaznaczenia wymaga, że choć art. 10 ust. 2 *in fine* Konstytucji RP rozróżnia sądy i trybunały, zakresem niniejszej pracy będzie objęta także, co już zasygnalizowano, analiza aktów prawnych dotyczących „umownych”⁹ pracowników Trybunału Konstytucyjnego.

Niniejsza praca składa się z czterech części. W pierwszej części zostaną zawarte uwagi ogólne dotyczące definicji pojęcia „pragmatyka” sformułowane przez doktrynę, jak również moje uwagi dotyczące tego pojęcia. W kolejnej części zostanie sprecyzowany zakres pojęcia „pracownicy sądów i prokuratury zatrudnieni na podstawie umowy o pracę”. W kolejnych dwóch częściach zostanie określony katalog źródeł powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę wraz z odpowiedzią na pytanie, czy źródła zawartego

sędziów zatrudnionych w sądach powszechnych. Antycypując dalsze rozważania zawarte w pracy, należy stwierdzić, że regulacja statusu asystentów sędziów zatrudnionych w sądach wojskowych wymaga interwencji prawodawcy.

⁶ Nadmienić należy, że Pierwszy Prezes SN i Prezes TK posiadają kompetencje do wydawania zarządzeń na podstawie art. 48 ust. 1a-1c w zw. z art. 1 ust. 1 pkt 3b i 6 p.u.p. Uwagi dotyczące wybranych zarządzeń Prezesa TK kształtujących prawa i obowiązki pracowników Trybunału, wydanych na podstawie u.o.t.p.TK, znajdują się w dalszej części pracy.

⁷ W zakresie dotyczącym uchwalania statutu Kancelarii TK oraz statutu Biura Służby Prawnej TK. Zob. uwagi poczynione w dalszej części pracy.

⁸ G. Goździewicz, *Wpływ instytucji zbiorowego prawa pracy na status prawny pracowników służby cywilnej i samorządu terytorialnego*, [w:] W. Sanetra (red.), *Stosunki pracy w służbie cywilnej i samorządzie terytorialnym*, Temida 2, Białystok 2001, s. 54; zob. szerzej tamże, s. 50-55.

⁹ Czyli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

w tytule niniejszego studium powszechnie obowiązującego prawa pracy mają charakter pragmatyki. Odpowiedź na zadane pytanie pozwoli na sformułowanie wniosków *de lege ferenda*. W mojej ocenie osiągnięciu zadanego celu badawczego służyć będzie posłużenie się metodą dogmatycznoprawną.

Pojęcie „pragmatyka”

Punktem wyjścia do definicji pojęcia „pragmatyka” jest art. 5 k.p., zgodnie z którym „jeżeli stosunek pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, przepisy kodeksu stosuje się w zakresie nieuregulowanym tymi przepisami”. L. Florek wiąże brzmienie art. 5 k.p. z terminem „szczególne prawo pracy”¹⁰, które

reguluje sytuację pewnej grupy (kategorii pracowników), oznaczonej w szczególności działem zatrudnienia, branżą, sektorem czy nawet rodzajem pracy. Ich zasadniczą cechą jest odmienny sposób regulacji praw i obowiązków danej kategorii pracowników. Obejmuje ono dwie grupy aktów prawnych. Do pierwszej zaliczamy pragmatyki służbowe (pracownicze) występujące w szeroko rozumianej służbie publicznej. [...] Druga grupa obejmuje przepisy regulujące sytuację pracowników innych działów zatrudnienia¹¹.

Z powyższych rozważań wynika, że pragmatyki stanowią jedynie część szczególnego prawa pracy. Samo jednak pojęcie „pragmatyka” jest przedmiotem dyskusji w doktrynie.

W ocenie T. Kuczyńskiego:

termin «pragmatyka» (zazwyczaj z dookreśleniem «zawodowa» lub «służbowa») jest pojęciem języka prawniczego, a nie prawnego, o niejednoznacznej treści. Zgodnie z najbardziej rozpowszech-

¹⁰ L. Florek, *Powszechne a szczególne prawo pracy*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne a szczególne prawo pracy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 15.

¹¹ Tamże, s. 15 i n. Inaczej W. Sanetra, *Powszechne i szczególne prawo pracy w aspekcie jego pojmowania, dyferencjacji i systematyzacji*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne...*, s. 28, którego zdaniem art. 5 k.p. zawęża pojęcie szczególnego prawa pracy do przepisów pragmatyk pracowniczych. Ponadto zdaniem ostatniego z przywołanych autorów „szczególne prawo pracy” to „prawo służby publicznej, prawo pracy sektora publicznego” (tamże, s. 48). Warto przy tym dodać, że W. Sanetra pracy posługuje się także pojęciem „pracowniczych pragmatyk służbowych” (tamże, s. 30), które jednak oznacza, moim zdaniem, to samo, co pojęcie „pragmatyka pracownicza”.

nioną w nauce prawa pracy intuicją znaczeniową, zakresem tego pojęcia obejmuje się akty prawne regulujące zatrudnienie nominacyjne w sektorze publicznym, znamienne ustaleniem zaostrożonych kryteriów zatrudnieniowej zdolności prawnej (rygory selekcyjne dotyczące statusu obywatelskiego, publicznego, zdrowotnego i in.), szczególnym systemem rekrutacji kandydatów (wyłanianych w drodze specjalnych procedur kwalifikacyjnych, egzaminacyjnych lub konkursowych), statusem prawnym zatrudnionych (szczególne reguły kariery zawodowej, rozbudowany katalog obowiązków dotyczących nierzadko zachowań poza służbą wraz ze wzmocnionym systemem odpowiedzialności, szczególne uprawnienia niewystępujące na gruncie powszechnego prawa pracy i in.). [...] Rozważane pojęcie występuje także w szerszym rozumieniu na określenie każdego aktu normatywnego regulującego mniej lub bardziej kompleksowo, w sposób odrębny od Kodeksu pracy, stosunki zatrudnienia wskazanej kategorii osób¹².

Wskazać jednak należy, że *de lege lata* odchodzi się od regulowania w pragmatykach wyłącznie „zatrudnienia nominacyjnego”. Przewidują one zatrudnianie pracowników także na innej podstawie niż mianowanie (m.in. na podstawie umowy o pracę)¹³.

Bardzo podobną w gruncie rzeczy definicję zaproponował B.M. Ćwiertniak: „pragmatyka to akt normatywny o randze ustawy [...], który w sposób kompleksowy i zarazem odrębny niż w powszechnym prawie pracy reguluje sferę stosunku pracy określonej kategorii pracowników”¹⁴. Dalej pisze on:

część autorów nazywa «pragmatykami» konkretne akty normatywne, inni zaś pewne konstrukcje teoretyczne – zbiory norm budowane z przepisów zawartych w wielu różnych aktach prawnych. Świadczą też one, że część autorów różnicuje (przy tym nie zawsze precyzyjnie) pragmatyki na rozumiane «wężiej» i «szeroko». Dodatkowe

¹² T. Kuczyński, *Kierunki rozwoju pragmatyk zawodowych (służbowych)*, [w:] J. Gołaczyński, P. Machnikowski (red.), *Współczesne problemy prawa prywatnego: Księga pamiątkowa ku czci profesora Edwarda Gniewka*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 299.

¹³ Zob. T. Liszcz, *Rekodyfikacja prawa pracy a pragmatyki pracownicze*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1989, nr 6, s. 24 i n.; W. Sanetra, *Powszechne...*, s. 42 i n., 49 i n.

¹⁴ B.M. Ćwiertniak, *Ustawa o pracownikach samorządowych jako pragmatyka pracowników samorządu terytorialnego (Charakterystyka ogólna aktu i jego ocena z perspektywy dyrektyw działalności prawotwórczej)*, „Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej” 1992, nr 9, s. 12.

zamieszanie wynika z dość dowolnego określania pragmatyk mianem «zawodowych», «pracowniczych», «służbowych», przy czym często nazwy te są stosowane zamiennie, wbrew przyjmowanym w literaturze założeniom, że mają one wykazywać pewne różnice między rodzajami pragmatyk¹⁵.

W ocenie R. Selera „pragmatyki pracownicze” to po prostu przepisy szczególne włączone „przez kodeks [pracy – przyp. T.O.] do prawa pracy”¹⁶. Podobnie T. Liszcz, według której

wychodząc od art. 5 k.p., pojęcie pragmatyki pracowniczej rozumiem w tym opracowaniu szeroko, jako wszelkie przepisy szczególne (w stosunku do kodeksu pracy) regulujące odrębnie stosunek pracy określonej kategorii pracowników, niezależnie od podstawy zatrudnienia tych pracowników oraz niezależnie od formy aktu prawnego zawierającego te przepisy. Pod uwagę biorę jednakże tylko te spośród nich, które nie ograniczają się jedynie do uregulowania jednego czy dwóch szczególnych uprawnień pracowników danej branży czy zawodu, lecz regulują stosunek pracy w szerszym zakresie¹⁷.

W dalszej części pracy T. Liszcz odnosi takie kryteria, jak: „szczególne regulacje nawiązania, zmiany i ustania stosunku pracy”¹⁸, „prawa i obowiązki stron stosunku pracy”¹⁹ czy „odpowiedzialność pracownicza [...] oraz system zachęt pozytywnych”²⁰ do zakresu przedmiotowego „przyszłych znowelizowanych pragmatyk pracowniczych”²¹.

W. Piotrowski natomiast wskazuje, że pragmatyką jest

akt normatywny lub zespół takich aktów określający w sposób odrębny od norm powszechnego prawa pracy, tj. kodeksu pracy i innych aktów wydanych na jego podstawie, stosunek pracy pracowników

¹⁵ B.M. Ćwiertniak, *Pragmatyki zawodowe (Stan obecny i perspektywy przemian)*, „Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej” 1992, nr 10, s. 52.

¹⁶ R. Seler, *Pragmatyki pracownicze a kodeks pracy*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1974, nr 12, s. 4.

¹⁷ T. Liszcz, *Rekodyfikacja prawa...*, s. 24; zob. też Z. Sypniewski, *Stosunki pracy z mianowania a nowelizacja kodeksu pracy*, „Studia i Materiały Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych” 1990, nr 1(324), s. 154.

¹⁸ T. Liszcz, *Rekodyfikacja prawa...*, s. 31 i n.

¹⁹ Tamże, s. 32.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże, s. 31.

państwowych lub co najmniej niektóre jego elementy”²². Pragmatyki, w ocenie wymienionego autora, obejmują także „regulacje prawne dotyczące [...] pracowników [...], którzy wykonują [...] ważne zadania państwa w zakresie ochrony zdrowia czy żeglugi”²³.

Za najbardziej adekwatną z wymienionych wyżej definicji pojęcia „pragmatyka” uważam tę sformułowaną przez L. Florka. Pragmatyką w rozumieniu niniejszej pracy jest zatem akt normatywny o randze ustawy²⁴, regulujący w sposób szczególny względem k.p. sferę stosunku pracy określonej kategorii pracowników sektora publicznego, w tym przypadku sądów i prokuratury²⁵.

Na potrzeby niniejszej pracy będę nadto używał określeń pragmatyka „ogólna” oraz pragmatyka „szczegółowa”. Pragmatyka „ogólna” reguluje status wszystkich pracowników odznaczających się wspólną cechą istotną (relevantną)²⁶. Pragmatyka szczegółowa z kolei reguluje wyłącznie status pracowników jej podległych (wprost albo na mocy odpowiedniego stosowania).

Na koniec niniejszych rozważań należy się zastanowić, czy akt prawny uznany za pragmatykę powinien regulować odmiennie od k.p. stosunek pracy określonej kategorii pracowników sektora publicznego w sposób kompleksowy. Oczyszczając przedpole dalszych rozważań w tym zakresie, wskazać należy, że przez pojęcie kompleksowej regulacji stosunku pracy w szczególnym prawie pracy należy rozumieć wyczerpujące uregulowanie kwestii związanych ze stosunkiem pracy pracowników podległych danemu aktowi prawnemu w sposób odmienny od k.p. Zawężenie pojęcia pragmatyka jedynie do aktów prawnych regulujących wyczerpująco stosunek pracy pracowników im podległych w spo-

²² W. Piotrowski, *Ocena stanu pragmatyk i propozycje ich uporządkowania*, [w:] Z. Salwa, M. Matey (red.), *Przesłanki i kierunki reformy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987, s. 100.

²³ Tamże, s. 101.

²⁴ Uchylony art. 298 § 1 k.p. upoważniał Radę Ministrów do określania, w drodze rozporządzenia, w sposób szczególny niektórych praw i obowiązków pracowników zatrudnionych m.in. w urzędach państwowych; zob. też W. Sanetra, *Powszechne...*, s. 29 i n.

²⁵ A. Rycak, *Regulacje prawne zatrudnienia pracowników sądów jako szczególne prawo pracy*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne...*, s. 295, na określenie aktów prawnych regulujących zatrudnienie pracowników sądów używa pojęć „pragmatyki sądowe” oraz „sądowe prawo pracy”.

²⁶ Którą w przypadku grup zawodowych omówionych w niniejszej pracy jest zatrudnienie w sądzie lub prokuraturze na podstawie umowy o pracę, jak również wykonywanie podobnych zadań niezależnie od miejsca pracy. Zob. uwagi zawarte w punkcie *Przepisy powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę jako „pragmatyka”* niniejszego artykułu.

sób odmienny od k.p. wykluczałoby jednak objęcie wskazanym terminem wszystkich aktów prawnych, które, regulując stosunek pracy w sposób odmienny od k.p., nie czynią tego w sposób wyczerpujący, pozostawiając pewne kwestie do uregulowania innym aktom prawnym szczególnie względem k.p. Dobrym przykładem takiego aktu prawnego jest p.s.p.²⁷

W mojej ocenie jednak wymóg kompleksowości regulacji nie jest warunkiem *sine qua non* uznania danego aktu prawnego za pragmatykę. W tym miejscu zatem zgadzam się z T. Liszcz, że dany akt prawny można zakwalifikować jako pragmatykę także wówczas, gdy reguluje on stosunek pracy określonej grupy pracowników w sposób odmienny od k.p. w szerszym zakresie, nieograniczającym „się jedynie do uregulowania jednego czy dwóch szczególnych uprawnień pracowników danej branży czy zawodu”²⁸. Reasumując, stan, w którym istnieje konglomerat (zlepek) pojedynczych przepisów (albo postanowień) dotyczących danej kategorii pracowników, rozrzuconych po wielu różnych aktach prawnych, nie tylko tych o randze ustawy, będzie zatem uznawany przeze mnie za brak istnienia pragmatyki.

Pojęcie „pracownicy sądów i prokuratury zatrudnieni na podstawie umowy o pracę”

Rozważania odnośnie do definicji pojęcia „pracownicy sądów i prokuratury zatrudnieni na podstawie umowy o pracę” należy rozpocząć od odpowiedzi na pytanie, kim jest pracownik sądu i prokuratury. W ocenie W. Sanetry:

w najszerszym rozumieniu pracownicy sądu (pracownicy sądowi) to wszystkie osoby pozostające w stosunkach pracy z sądem, niezależnie od podstawy ich nawiązania oraz pełnionych funkcji. W węższym ujęciu pracownicy sądu to referendarze, asystenci sędziów, zawodowi kuratorzy sądowi, dyrektorzy (zastępcy) sądu oraz «urzędnicy i inni pracownicy sądowi». Natomiast w ujęciu najwęższym pracownicy sądu to «urzędnicy i inni pracownicy sądowi», dawniej określani mianem pracowników administracyjnych (zatrudnianych w sądach)²⁹.

²⁷ Zgodnie z art. 18 p.s.p., w sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do urzędników sądów i prokuratury lub pracowników Biura Służby Prawnej TK stosuje się odpowiednio przepisy p.u.p., a w sprawach nieuregulowanych także w tej ustawie – przepisy k.p.

²⁸ Zob. przypis 17.

²⁹ W. Sanetra, *Ogólne założenia ukształtowania statusu prawnego pracowników sądowych*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 18 i n.

Nieco myląca, a na pewno nieprzejrzysta, jest w tym zakresie systematyka ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych³⁰. Ustawodawca tytułuje jej dział IV jako: „referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, stali mediatorzy, ławnicy oraz organy pomocnicze sądów”, co sugeruje, że pracownikami sądów w rozumieniu u.s.p. są jedynie asystenci sędziów oraz „urzędnicy i inni pracownicy sądowi”³¹. Z u.s.p. nie wynika też, jaka jest różnica pomiędzy pracownikami sądów a pracownikami sądowymi. Na rozróżnienie wymienionych pojęć zwrócono już uwagę w literaturze przedmiotu, analizując pozycję ustrojową asystenta sędziego³².

„Umownymi” pracownikami sądów i prokuratury są: osoby, o których mowa w art. 1 p.s.p., który stanowi: „ustawa określa obowiązki i prawa urzędników oraz innych pracowników zatrudnionych w: 1) sądach powszechnych i wojskowych; 2) powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury; 3) Biurze Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego”, osoby odbywające staż urzędniczy, asystenci sędziów i asystenci prokuratorów, aplikanci kuratorscy, kierownicy i członkowie opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów, urzędnicy i inni pracownicy sądów administracyjnych³³, pracownicy SN niebędący sędziami, a także pracownicy TK niebędący sędziami.

W tym miejscu trzeba nadmienić, że zgodnie z art. 48 ust. 1a pkt 1 w zw. z art. 1 ust. 1 pkt 3b oraz 6 p.u.p. Pierwszy Prezes SN w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w Sądzie Najwyższym oraz Prezes TK w odniesieniu

³⁰ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm.

³¹ Tytuł rozdziału 5 działu IV u.s.p.

³² K. Sadowski, O.M. Piaskowska, D. Kotłowski, *Asystent sędziego w sądzie powszechnym*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 7-10.

³³ Wskazać należy, że choć dyrektorzy oraz ich zastępcy w wojewódzkich sądach administracyjnych zostali wymienieni pod pozycją 1 i 2 w tabeli A, stanowiącej część załącznika nr 1 do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1888 ze zm., to jednak dyrektorzy wojewódzkich sądów administracyjnych są zatrudniani na podstawie powołania na podstawie § 10 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2015 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych, Dz.U. 2015, poz. 1177. Z kolei zatrudnienie zastępcy dyrektora wojewódzkiego sądu administracyjnego na podstawie powołania wynika, moim zdaniem, z zastosowania art. 32 § 9 u.s.p. w drodze wniosku *a simili*. Niemożliwe jest przy tym, moim zdaniem, zastosowanie art. 32 § 9 u.s.p. poprzez art. 29 § 1 u.s.a. (*verba*: „do wojewódzkich sądów administracyjnych”), ponieważ dyrektor sądu nie jest organem wojewódzkiego sądu administracyjnego (zob. art. 19 u.s.a.).

do pracowników Kancelarii TK są upoważnieni do określania stanowisk, na których zatrudnieni pracownicy są urzędnikami państwowymi. Uznanie danej kategorii osób za urzędników państwowych ma decydujące znaczenie z punktu widzenia ustalenia zakresu stosowanych do nich norm wynikających z p.u.p.³⁴

Asystentami sędziów w sądach powszechnych, wojewódzkich sądach administracyjnych, Trybunale Konstytucyjnym i asystentami prokuratorów są osoby zatrudnione na ww. stanowiskach, które wykonują czynności określone odpowiednio w: art. 155 § 1 u.s.p., art. 27a § 1 u.s.a., art. 26 ust. 1 u.o.t.p.TK oraz w art. 175 § 2-4 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze³⁵. Zakres czynności asystentów sędziów w sądach powszechnych³⁶ oraz asystentów prokuratorów doprecyzowują odpowiednie akty wykonawcze: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie czynności asystentów sędziów³⁷, a także rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów i starszych asystentów prokuratorów³⁸. Zakres czynności asystentów sędziów Trybunału Konstytucyjnego³⁹ precyzuje § 5 załącznika do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Biura Służby Prawnej TK⁴⁰. W sądach wojskowych, Naczelnym Sądzie Administracyjnym i w Sądzie Najwyższym brak jest określenia kompetencji asystentów sędziów na poziomie ustawowym. Zakres obowiązków asystentów sędziów w Sądzie Najwyższym, katalog stanowisk asystenckich w SN oraz zasady przydzielania asystenta sędziego SN zostały określone na poziomie podustawowym, w § 69-72 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin SN⁴¹. Brak jest jakichkolwiek przepisów

³⁴ Por. art. 46 p.u.p.

³⁵ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, t.j. Dz.U. 2021, poz. 66 ze zm.

³⁶ Jak również, na podstawie art. 29 § 1 u.s.a., asystentów sędziów w wojewódzkich sądach administracyjnych.

³⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie czynności asystentów sędziów, Dz.U. 2012, poz. 1270.

³⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów i starszych asystentów prokuratorów, Dz.U. 2016, poz. 1260.

³⁹ Wchodzą oni w skład Biura Służby Prawnej TK na podstawie art. 24 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

⁴⁰ Dokument uzyskany na skutek udostępnienia informacji publicznej na wniosek, jak również dostępny on-line na stronie TK.

⁴¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin Sądu Najwyższego, Dz.U. 2018, poz. 660 ze zm.

regulujących kompetencje asystentów sędziów w sądach wojskowych, natomiast kompetencje asystentów sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego uregulowane są pośrednio w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego⁴² poprzez wskazanie w § 15-17 rozporządzenia zadań wydziałów Biura Orzecznictwa NSA, w skład których wchodzi m.in. asystenci sędziów i starsi asystenci sędziów⁴³. Mogą oni także zostać wyznaczony do protokołowania posiedzenia⁴⁴.

Urzędnikami w sądach powszechnych, sądach wojskowych i w prokuraturze są osoby wymienione w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego⁴⁵, zaś w wojewódzkich sądach administracyjnych osoby wymienione w tabeli A, stanowiącej część załącznika nr 1 do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych. W Trybunale Konstytucyjnym pracownicy Kancelarii zatrudnieni na stanowiskach administracyjnych stanowią Wydział Administracji. W jego skład wchodzi: Dział Finansowo-Księgowy, Dział Informatyki, Dział Administracyjno-Gospodarczy, Biblioteka i Wydawnictwo TK⁴⁶. Pracownikami wykonującymi czynności administracyjne są nadto pracownicy

⁴² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego, Dz.U. 2020, poz. 1202.

⁴³ § 18 ust. 1 pkt 2 *in principio* rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego. Członkowie Biura Orzecznictwa mogą wykonywać także, w ramach „innych” zespołów tworzonych przez Prezesa NSA, zadania przez niego określone (§ 19 ust. 2). Zob. też art. 40 § 3 zd. 1 u.s.a.

⁴⁴ § 49 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego.

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego, t.j. Dz.U. 2021, poz. 2288 ze zm.

⁴⁶ § 5 załącznika do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego, https://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/Akty_normatywne/uchwala_zostk_w_sprawie_statustu_kancelari_TK.pdf [dostęp: 21.12.2021].

Sekretariatu Kancelarii⁴⁷, a także pracownicy Sekretariatu Biura Służby Prawnej TK⁴⁸. W Naczelnym Sądzie Administracyjnym i Sądzie Najwyższym pracownikami administracyjnymi⁴⁹ są osoby zatrudnione w sekretariatach izb i wydziałów orzeczniczych w izbach, a także w Kancelarii, odpowiednio, Prezesa NSA oraz Pierwszego Prezesa SN i Prezesa SN kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej. W Naczelnym Sądzie Administracyjnym urzędnicy pracują nadto w Wydziale Informacji Sądowej i w Sekretariacie Biura Orzecznictwa oraz w zespole inspektorów do spraw biurowości sądowej Biura Orzecznictwa i w zespołach międzystrukturalnych do wykonywania określonych przez Prezesa NSA zadań. W Sądzie Najwyższym zaś pracownicy administracyjni pracują także w sekretariacie Pierwszego Prezesa SN, w sekretariacie Biura Studiów i Analiz, w zespole do spraw korespondencji kierowanej do SN oraz w Centrum Informacyjnym SN.

Innymi pracownikami sądów powszechnych, sądów wojskowych i prokuratury są pracownicy wymienieni w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego⁵⁰. W wojewódzkich sądach administracyjnych są to pracownicy wymienieni w tabeli B, stanowiącej część załącznika nr 1 do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych.

Ponadto w Trybunale Konstytucyjnym, Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym należy wyróżnić pracowników „umownych”, którzy nie wykonują czynności administracyjnych i nie są asystentami sędziów. W Trybunale Konstytucyjnym są to pracownicy wchodzący w skład Kancelarii

⁴⁷ Wyodrębnionego w § 3 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 1 załącznika do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Kancelarii TK.

⁴⁸ Wyodrębnionego w § 3 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 1 załącznika do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, M.P. 2017, poz. 767.

⁴⁹ Ustawa u.s.a. w art. 49 § 1 zd. 1 *in principio* posługuje się pojęciem „urzędnicy Naczelnego Sądu Administracyjnego”.

⁵⁰ Tytuł załącznika nr 2 nazywa ich „pracownikami niebędącymi urzędnikami w sądach i prokuraturze”.

Trybunału: zatrudnieni na stanowiskach związanych z ochroną Trybunału, stanowiący Wydział Straży Trybunalskiej, Dyrektor Kancelarii, a także radca prawny i audytor wewnętrzny⁵¹. Z kolei w Biurze Służby Prawnej Trybunału pracują: Dyrektor, pracownicy Wydziału do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed TK i pracownicy Wydziału Studiów nad Orzecznictwem i Analiz Prawnych. W Sądzie Najwyższym „innymi pracownikami umownymi” są: członkowie Biura Studiów i Analiz niebędący sędziami, Rzecznik Prasowy oraz jego ewentualny zastępca, jeżeli Rzecznik Prasowy lub jego zastępca nie jest sędzią lub członkiem Biura Studiów i Analiz, kierownik zespołu do spraw korespondencji kierowanej do SN, audytor wewnętrzny i radca prawny, jeżeli radca prawny jest zatrudniony przez SN, zaś w Naczelnym Sądzie Administracyjnym: inni pracownicy zatrudnieni w Biurze Orzecznictwa⁵², pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych, audytor wewnętrzny.

Źródła powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi zatrudnienie pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę są p.s.p. i p.u.p.⁵³ Przepisy p.u.p. stosuje się odpowiednio do pracowników Sądu Najwyższego niebędących sędziami w sprawach nieuregulowanych w ustawie (art. 10 § 2 SNU), wprost do pracowników Kancelarii TK w sprawach nieuregulowanych w ustawie (art. 23 u.o.t.p.TK), wreszcie odpowiednio do urzędników i innych pracowników sądów⁵⁴ i prokuratury lub pracowników Biura Służby Prawnej TK w sprawach nieuregulowanych w ustawie⁵⁵. Przepisy p.u.p. stosuje się odpowiednio także do asystentów sędziów zatrudnionych w sądach

⁵¹ Na podstawie § 11 załącznika do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Kancelarii TK, wyodrębnią się w Kancelarii Trybunału stanowiska radcy prawnego i audytora wewnętrznego na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

⁵² Na podstawie § 18 ust. 1 pkt 2 *in fine* rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego.

⁵³ W obydwu przypadkach posiłkowe zastosowanie mają przepisy k.p. na podstawie art. 18 p.s.p. oraz art. 5 k.p.

⁵⁴ Powszechnych, wojskowych, wojewódzkich sądów administracyjnych.

⁵⁵ Art. 18 p.s.p. (w zw. z art. 29 § 2 u.s.a. w odniesieniu do urzędników i innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych).

powszechnych oraz wojewódzkich sądach administracyjnych i do asystentów prokuratorów w sprawach nieuregulowanych w ustawach ustrojowych i p.s.p.⁵⁶

Z kolei zakres podmiotowy p.s.p. jest określony w jej art. 1. Ustawę tę stosuje się posiłkowo do asystentów sędziów zatrudnionych w sądach powszechnych, do asystentów prokuratorów, jak również do asystentów sędziów, urzędników i innych pracowników zatrudnionych w sądach administracyjnych. Ustawa ta jest stosowana jedynie w ograniczonym zakresie do osób odbywających staż urzędniczy zgodnie z art. 3-4 i art. 12b-c p.s.p. Jest to stan niezadowolający⁵⁷. Wobec braku odesłania do stosowania przepisów p.u.p. w sprawach nieuregulowanych w p.s.p. do osób odbywających staż urzędniczy, należy stosować do tych ostatnich w sprawach nieuregulowanych w p.s.p. przepisy k.p. na podstawie art. 5 k.p.

Przepisami wykonawczymi do p.s.p. są:

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania przy dokonywaniu ocen kwalifikacyjnych urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury⁵⁸;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu przeprowadzania konkursów na staż urzędniczy w sądzie i prokuraturze⁵⁹;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie delegowania urzędników sądów do Ministerstwa Sprawiedliwości lub poza stałe miejsce pracy⁶⁰;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie delegowania urzędników prokuratury do wykonywania obowiązków

⁵⁶ Odpowiednio art. 155 § 9 u.s.p. (w zw. z art. 29 § 1 u.s.a.) i art. 182 u.p.p. – w każdym przypadku w zw. z art. 18 p.s.p. Na tym tle mogą pojawiać się różnorakie problemy interpretacyjne. Na temat odesłania do odpowiedniego stosowania p.s.p. na gruncie poprzedniego brzmienia art. 155 § 4 u.s.p. zob. K. Sadowski, O.M. Piaskowska, D. Kotłowski, *Asystent sędziego...*, s. 22-25.

⁵⁷ Por. A. Dubowik, *Zatrudnianie urzędników sądowych w świetle ustawy o pracownikach sądów i prokuratury z 1998 r.*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników...*, s. 51 i n.

⁵⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania przy dokonywaniu ocen kwalifikacyjnych urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury, t.j. Dz.U. 2014, poz. 257.

⁵⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu przeprowadzania konkursów na staż urzędniczy w sądzie i prokuraturze, t.j. Dz.U. 2014, poz. 400.

⁶⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie delegowania urzędników sądów do Ministerstwa Sprawiedliwości lub poza stałe miejsce pracy, Dz.U. 2011 Nr 36, poz. 187.

służbowych w innej jednostce organizacyjnej prokuratury lub w Ministerstwie Sprawiedliwości⁶¹;

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego.

Pozostałymi źródłami powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanymi do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na umowę o pracę są przepisy ustaw ustrojowych i wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych. Należy w tym miejscu zauważyć, że na poziomie ustaw ustrojowych uregulowano (i to jedynie częściowo) status wyłącznie asystentów sędziów zatrudnionych w sądach powszechnych (art. 155-155e u.s.p.) i wojewódzkich sądach administracyjnych (art. 27a u.s.a. oraz art. 155-155e u.s.p. w zw. z art. 29 § 1 u.s.a.) oraz asystentów prokuratorów (art. 175-182 u.p.p.). Szczątkowe regulacje dotyczą: asystentów sędziów TK – wyłącznie w zakresie ogólnego określenia zakresu obowiązków, warunków brzegowych wraz z określeniem, że nabór na stanowisko asystenta sędziego TK następuje w drodze konkursu (art. 26 u.o.t.p.TK) – a także pracowników Wydziału do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed Trybunałem i Wydziału Studiów nad Orzecznictwem i Analiz Prawnych TK – wyłącznie w zakresie ogólnego określenia zakresu obowiązków i warunków brzegowych⁶² – oraz asystentów sędziów Sądu Najwyższego w zakresie warunków brzegowych (art. 57 zd. 2 SNU) i członków Biura Studiów i Analiz SN (art. 103 SNU) w zakresie określenia wysokości wynagrodzenia członków Biura, warunkowego zakazu podejmowania dodatkowego zatrudnienia lub zajęcia, a także przyznania prawa do dodatku funkcyjnego za pełnioną funkcję. Należy zwrócić uwagę na brak w art. 70 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych⁶³ odesłania do stosowania względem asystentów sędziów zatrudnionych w tych sądach przepisów art. 148 § 2-2b oraz art. 155-155e u.s.p., a także wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych.

Na gruncie art. 155 § 5-6 i art. 155a § 7 u.s.p. wydano następujące akty wykonawcze:

⁶¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie delegowania urzędników prokuratury do wykonywania obowiązków służbowych w innej jednostce organizacyjnej prokuratury lub w Ministerstwie Sprawiedliwości, Dz.U. 2017, poz. 474.

⁶² Odpowiednio art. 27 ust. 1, art. 28 ust. 1, art. 29 ust. 1 i art. 30 ust. 1 u.o.t.p.TK.

⁶³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1754.

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie czynności asystentów sędziów;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2013 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta sędziego⁶⁴;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów⁶⁵.

Na podstawie art. 28 u.s.a. wydano rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych, którego właściwe przepisy stosuje się także do asystentów sędziów zatrudnionych w wojewódzkich sądach administracyjnych.

Na podstawie upoważnień zawartych w art. 178 oraz w art. 180 § 7-8 u.p.p. następujące rozporządzenia:

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów i starszych asystentów prokuratorów;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta prokuratora⁶⁶;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie uzyskiwania informacji o osobie ubiegającej się o zatrudnienie na stanowisku asystenta prokuratora⁶⁷;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów i starszych asystentów prokuratorów⁶⁸.

⁶⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2013 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta sędziego, Dz.U. 2013, poz. 1228.

⁶⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów, Dz.U. 2020, poz. 1044.

⁶⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta prokuratora, Dz.U. 2016, poz. 1838.

⁶⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie uzyskiwania informacji o osobie ubiegającej się o zatrudnienie na stanowisku asystenta prokuratora, Dz.U. 2017, poz. 462.

⁶⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów i starszych asystentów prokuratorów, Dz.U. 2020, poz. 2378.

Zwrócić należy uwagę na fakt, że w SNU i u.s.a. nie ma zbyt wielu przepisów dotyczących pracowników „umownych” zatrudnionych w instytucjach, których ustrój stanowi przedmiot unormowania ww. ustaw⁶⁹. Są to bądź przepisy blankietowe⁷⁰, bądź przepisy ogólnie określające zakres obowiązków danych komórek organizacyjnych⁷¹, bądź przepisy określające osobę kierującą daną komórką organizacyjną (w przypadku Sądu Najwyższego wraz z trybem jego powołania i odwołania)⁷². Należy jednak zwrócić uwagę na przepis art. 102 SNU, który określa katalog osób dokonujących czynności z zakresu prawa pracy. § 1 przywołanego przepisu jest, moim zdaniem, *superfluum* z uwagi na treść art. 3¹ § 1 k.p.

Podobnie u.o.t.p.TK, oprócz wyżej omówionych szczątkowych regulacji dotyczących asystentów sędziów oraz pracowników Wydziału do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed Trybunałem i Wydziału Studiów nad Orzecznictwem i Analiz Prawnych, jest w zakresie: określenia stanowisk, (dodatkowych) wymagań kwalifikacyjnych, zasad wynagradzania oraz szczegółowego zakresu zadań oraz sposobu i warunków ich wykonywania zatrudnionych w Trybunale Konstytucyjnym pracowników aktem blankietowym, upoważniającym do określenia wyżej wymienionych kwestii Prezesa TK w drodze zarządzeń, w niektórych przypadkach (z wyjątkiem ustalania regulaminu wynagradzania) po zasięgnięciu opinii dyrektora właściwej komórki organizacyjnej⁷³. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na postanowienie § 6 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 15/2018 Prezesa TK z dnia 11 września 2018 r. w sprawie naboru na stanowiska asystentów sędziów Trybunału Konstytucyjnego – Regulamin konkursu na stanowisko asystenta

⁶⁹ Oprócz wspomnianych już art. 57 zd. 2 i art. 103 SNU oraz art. 27a u.s.a

⁷⁰ Art. 4, 10, 14 § 1 pkt 6, art. 98 § 2 i 3, art. 103 § 5 SNU, art. 23, 28, 29, 43, 49 u.s.a.

⁷¹ Art. 99 § 1, 100 § 1, 101 § 1 SNU, art. 40 § 2 zd. 1 i art. 40 § 3 zd. 1 u.s.a.

⁷² Art. 99 § 2, 100 § 2, 101 § 2 SNU, art. 40 § 2 zd. 2, art. 40 § 3 zd. 2 u.s.a.

⁷³ W zakresie pracowników Biura Służby Prawnej TK są to: zarządzenie nr 10/2017 Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie stanowisk pracowników zatrudnionych w Biurze Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, niepubl. oraz zarządzenie nr 12/2017 Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie regulaminu wynagradzania pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, niepubl. (dokumenty uzyskane na skutek udostępnienia informacji publicznej na wniosek). Nie wydano odrębnego zarządzenia dotyczącego szczegółowego zakresu zadań na stanowiskach wymienionych w załączniku do zarządzenia nr 10/2017. Szczegółowy zakres zadań pracowników, o których mowa, określa załącznik do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Biura Służby Prawnej TK.

sędziego Trybunału Konstytucyjnego⁷⁴. Wymienione postanowienie stanowi, co następuje:

1. Termin rozpoczęcia pracy następuje po przedstawieniu przez kandydata zaświadczenia o niefigurowaniu w Krajowym Rejestrze Karnym oraz zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia pracy na stanowisku asystenta.
2. W okresie pierwszych dwóch lat pracy kandydat wyłoniony w konkursie zatrudniony jest na stanowisku młodszego asystenta i odbywa staż asystencki.
3. Do czasu ukończenia stażu asystenckiego podstawą zatrudnienia w Biurze Służby Prawnej jest umowa o pracę na czas określony.

Moim zdaniem postanowienia § 6 ust. 2 i 3 wymienionego regulaminu powinny znaleźć się w ustawie, na wzór analogicznych regulacji u.s.p.⁷⁵ Brak jest przy tym podstaw do określania warunków zatrudnienia asystentów sędziów zatrudnionych z jednej strony w sądach powszechnych i wojewódzkich sądach administracyjnych w drodze ustawy, zaś z drugiej strony w Trybunale Konstytucyjnym w drodze zarządzenia. Mimo odmienności dotyczących warunków pracy w TK oraz w sądach powszechnych i wojewódzkich sądach administracyjnych asystenci sędziów wykonują w gruncie rzeczy podobne zadania, na co wskazuje analiza aktów prawnych ich dotyczących⁷⁶.

Szczegółowy zakres zadań i strukturę Kancelarii Trybunału określa jej statut. Analogicznie szczegółowy zakres zadań i strukturę Biura Służby Prawnej Trybunału określa jego statut. Upoważnione do uchwalania statutu Kancelarii TK i statutu Biura Służby Prawnej TK jest Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału (art. 6 ust. 2 pkt 8 u.o.t.p.TK).

W rozporządzeniu Prezydenta RP z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin Sądu Najwyższego – obok m.in. określenia wewnętrznej organizacji Sądu Najwyższego – uregulowano warunki brzegowe zajmowania stanowiska członka Biura Studiów i Analiz⁷⁷. Podobnie w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu

⁷⁴ Regulamin konkursu na stanowisko asystenta sędziego Trybunału Konstytucyjnego, <http://web.archive.org/web/20190224004540/https://trybunal.gov.pl/oferty-pracy-nowe/201811161121> [dostęp: 26.07.2021].

⁷⁵ Zob. art. 155ca § 1 i 2 u.s.p. Ponadto, moim zdaniem, postanowienia § 6 ust. 2 i 3 wymienionego regulaminu, jako niewchodzące w zakres „zasad i trybu przeprowadzenia konkursu” na stanowisko asystenta sędziego, są przekroczeniem delegacji udzielonej Prezesowi TK przez art. 26 ust. 5 u.o.t.p.TK.

⁷⁶ Zob. też A. Rycak, *Regulacje prawne...*, s. 296.

⁷⁷ § 67 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin Sądu Najwyższego.

Administracyjnego określono m.in. wewnętrzną organizację Naczelnego Sądu Administracyjnego i wskazano kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska członka Biura Orzecznictwa⁷⁸. Wewnętrzną organizację wojewódzkich sądów administracyjnych uregulowano z kolei w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2015 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych.

Nie jest jasne odesłanie zawarte w art. 49 § 1 zd. 1 u.s.a., zmienionym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw⁷⁹. W mojej ocenie jest to klasyczne odesłanie kaskadowe, nakazujące stosować do urzędników i innych pracowników Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawach nieuregulowanych w u.s.a. odpowiednio przepisy dotyczące Sądu Najwyższego, czyli SNU, zaś w zakresie w nich (w niej) nieuregulowanym – przepisy u.s.p.⁸⁰ Z uwagi na odesłania zawarte w art. 49 § 1 zd. 1 u.s.a., art. 155 § 9 u.s.p. oraz art. 18 p.s.p., a także fakt, że SNU w zakresie regulacji statusu pracowników Sądu Najwyższego niebędących sędziami jest aktem w znacznej mierze blankietowym, o czym była już mowa, należy skonstatować, że do asystentów sędziów NSA stosować się będzie w sprawach nieuregulowanych w u.s.a. odpowiednio przepisy art. 155-155e u.s.p., a w sprawach w nich nieuregulowanych – odpowiednio przepisy p.s.p., w następnej kolejności odpowiednio przepisy p.u.p. i wreszcie – przepisy k.p. W stosunku zaś do urzędników i innych pracowników Naczelnego Sądu Administracyjnego niebędących asystentami, z uwagi na treść art. 156 u.s.p., w sprawach nieuregulowanych w u.s.a. należy stosować odpowiednio przepisy p.s.p.⁸¹, zaś w sprawach nieuregulowanych w p.s.p. – na mocy art. 18 p.s.p. – odpowiednio przepisy p.u.p., a w dalszej kolejności przepisy k.p. Wyjątkiem będzie przepis art. 14 § 1 pkt 6 *in fine* SNU w zw. z art. 49 § 1 u.s.a., który, przypominam, zezwala Prezesowi NSA na określenie, po zasięgnięciu opinii Kolegium NSA, w drodze zarządzenia, m.in. regulaminu wynagradzania pracowników NSA niebędących sędziami.

⁷⁸ § 20 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego

⁷⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2020, poz. 190.

⁸⁰ Na gruncie poprzedniego stanu prawnego nie było mowy o odesłaniu do stosowania przepisów u.s.p.

⁸¹ Tym samym odpowiednio należy także stosować m.in. przepisy wspomnianego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r.

Nowelizacja art. 49 § 1 zd. 1 u.s.a. doprowadziła w efekcie do posiłkowego stosowania do urzędników i innych pracowników Naczelnego Sądu Administracyjnego przepisów o ustroju sądów powszechnych, a nie o ustroju sądów administracyjnych w zakresie wojewódzkich sądów administracyjnych, co powoduje, że niemożliwe będzie zastosowanie do wskazanych grup pracowników przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych. Powyższy zabieg nie może być uznany przeze mnie za przejaw racjonalnego działania prawodawcy⁸².

Art. 32 u.o.t.p.TK nakazuje stosować (wprost) w zakresie nieuregulowanym w ustawie przepisy p.s.p. Wymieniony przepis dubluje, moim zdaniem, przepis art. 1 pkt 3 p.s.p. Sytuacji nie wyjaśnia fakt, że pracownicy Biura Służby Prawnej TK są wymienieni w hipotezach jedynie art. 14a-18, co powoduje, że zasadne staje się pytanie, czy stosuje się do nich przepisy dotyczące warunków brzegowych (art. 2), zasad naboru, stażu urzędniczego oraz warunków nawiązywania stosunku pracy⁸³, kwalifikowanych obowiązków pracowniczych (art. 6), obowiązku wykonywania poleceń służbowych przełożonych (art. 7), okresowych ocen kwalifikacyjnych (art. 8), warunkowego zakazu dodatkowego zatrudnienia (art. 11), wydłużonego okresu, po którym można rozwiązać stosunek pracy bez wypowiedzenia w razie nieobecności pracownika w pracy z powodu choroby (art. 12 ust. 4), zawieszenia pracownika (art. 12b-c). Możliwość podwójnej wykładni przepisów p.s.p., jedna dokonana na gruncie art. 1 pkt 3, który sugeruje, biorąc pod uwagę lekturę całej ustawy, że do pracowników Biura Służby Prawnej TK stosuje się wyłącznie te przepisy p.s.p., w których hipotezach jest zawarte odniesienie do wskazanej kategorii pracowników⁸⁴, zaś druga dokonana na gruncie art. 32 u.o.t.p.TK, który w zakresie nieuregulowanym w u.o.t.p.TK wprost odsyła do stosowania (wszystkich) przepisów p.s.p. do wymienionej kategorii pracowników, moim zdaniem, jest niedopuszczalna w demokratycznym państwie prawnym.

⁸² Por. A. Rycak, *Regulacje prawne zatrudnienia pracowników sądów jako szczególne prawo pracy*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne...*, s. 293 i n.

⁸³ Art. 3-4 p.s.p. i odpowiednie przepisy wspomnianego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r.

⁸⁴ Jeżeli by było inaczej, wówczas bezprzedmiotowe byłoby specjalne odnośnienie się do nich w niektórych przepisach p.s.p.

Statusowi aplikantów kuratorskich poświęcony jest rozdział 6 u.k.s.⁸⁵ Prawa i obowiązki kierowników i członków opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów zostały uregulowane w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów⁸⁶.

Na koniec rozważań zawartych w tej części pracy należy odpowiedzieć na pytanie, jakiemu reżimowi prawnemu będą podlegali pracownicy zatrudnieni w Trybunale Konstytucyjnym na stanowiskach pomocniczych i obsługi⁸⁷. W mojej ocenie wskazana grupa zawodowa będzie podlegała bezpośrednio przepisom k.p. z uwagi na fakt, że nie są oni członkami ani Kancelarii TK, ani Biura Służby Prawnej TK⁸⁸. Nie dotyczą ich zatem odesłania zawarte odpowiednio w art. 23 i 32 u.o.t.p.TK.

Przepisy powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanego do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę jako pragmatyka

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że przepisy prawa pracy stosowane do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę stanowią mozaikę, której ułożenie wymaga sięgnięcia do wielu aktów prawnych, zajmujących różne miejsce w hierarchii źródeł prawa⁸⁹. Częstokroć ustawodawca posługuje się tzw. odesłaniami „piętrowymi” w celu skrócenia objętości danego aktu prawnego⁹⁰. Nie przekłada się to jednak na czytelność przepisów i powoduje trudności związane z odtworzeniem treści norm dotyczących praw i obowiązków pracowników „umownych” zatrudnio-

⁸⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 167. Zob. też art. 105 tej ustawy.

⁸⁶ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów, t.j. Dz.U. 2018, poz. 708.

⁸⁷ Woźni, gońce, rzemieślnicy, kierowcy, sprzątaczk i inni, wykonujący podobne zawody.

⁸⁸ Zob. zamknięte katalogi pracowników wymienionych komórek organizacyjnych zawarte w art. 18 ust. 2 oraz art. 24 ust. 2 u.o.t.p.TK. Wspomnianych grup pracowników nie wymieniają także załączniki do uchwał Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z dnia 27 lipca 2017 r.: w sprawie statutu Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego oraz w sprawie statutu Biura Służby Prawnej TK.

⁸⁹ Ustawy, rozporządzenia, akty prawne niebędące źródłami powszechnie obowiązującego prawa.

⁹⁰ Co nie powinno mieć miejsca w naszym porządku prawnym z uwagi na brzmienie § 157 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, t.j. Dz.U. 2016, poz. 283.

nych w sądach i prokuraturze. Dojść zatem należy do wniosku, że *de lege lata* brak jest jednej regulacji prawnej w randze ustawy, która regulowałaby status wskazanej grupy pracowników *in gremio*. Powyższa konstatacja nie zwalnia jednak od odpowiedzi na pytanie, czy w obrębie prawa pracy dotyczącego „umownych” pracowników sądów i prokuratury znajdują się pragmatyki tzw. „szczegółowe” w rozumieniu przyjętym w niniejszej pracy.

W mojej ocenie zarówno p.s.p., jak i p.u.p., stanowią pragmatyki tzw. „szczegółowe” w rozumieniu przyjętym w niniejszej pracy. Regulują one w sposób kompleksowy status pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę i podległych ich reżimowi⁹¹. Oceny nie zmienia odesłanie do stosowania przepisów p.u.p. w sprawach nieuregulowanych w p.s.p., zawarte w art. 18 p.s.p. Analiza porównawcza przepisów p.s.p. i p.u.p. prowadzi do wniosku, że jedyne przepisy zawarte w p.u.p., których odpowiednika brak w p.s.p. i które należy stosować odpowiednio do osób wymienionych w art. 18 p.s.p., dotyczą regulacji zawieszenia w pełnieniu obowiązków służbowych z przyczyn podanych w art. 11 ust. 1 p.u.p., czasu pracy (art. 29 p.u.p.) oraz rozkładu czasu pracy w danej jednostce (art. 30 p.u.p.). Pragmatykami „szczegółowymi” będzie także u.k.s.⁹² oraz ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów.

Znając odpowiedź na pytanie, czy w prawie pracy dotyczącym „umownych” pracowników sądów i prokuratury znajdują się pragmatyki tzw. „szczegółowe” w rozumieniu przyjętym w niniejszej pracy, należy rozważyć kwestię następną, tzn. czy w obliczu faktu, że przepisy dotyczące wskazanej grupy pracowników stanowią w istocie konglomerat (zlepek) przepisów rozrzuconych po wielu aktach prawnych, komasacja tychże przepisów byłaby wskazana. Jeżeli odpowiedź na postawione pytanie byłaby pozytywna, należy wówczas zastanowić się, w jaki sposób należy tego dokonać.

Odpowiedź na pytanie o zasadność komasacji przepisów również jest pozytywna. Przemawia za tym fakt, że prawa i obowiązki pracowników sądów i prokuratury wykonujących zbliżone zadania regulują różne akty prawne,

⁹¹ Z wyjątkiem osób odbywających staż urzędniczy oraz z zastrzeżeniami dotyczącymi pracowników Biura Służby Prawnej TK, o czym już była mowa.

⁹² W zakresie regulacji zatrudnienia aplikantów kuratorskich. Poza zakresem niniejszej pracy znajduje się natomiast odpowiedź na pytanie, czy u.k.s. jest pragmatyką „ogólną”. Wskazać należy, że cechą istotną (relewantną) pracowników zatrudnionych na jej podstawie jest w istocie wykonywanie podobnych zadań (oraz przygotowanie do ich pełnienia) mimo różnicy w podstawie nawiązania stosunku pracy.

nie tylko te o randze ustawy. Akty te były uchwalane w różnym czasie⁹³, brak też jest jakiegokolwiek aksjologii zatrudnienia w sądach i prokuraturze⁹⁴. Jak wskazał A. Rycak: „wydaje się, że jedynym wytłumaczeniem tego stanu rzeczy jest brak ogólnej koncepcji regulowania sytuacji prawnej pracowników sądów i trybunałów, a także niestety niski poziom prac legislacyjnych mających za przedmiot omawiane pragmatyki”⁹⁵. B.M. Ćwiertniak, opisując przyczyny powstawania wad zarzucanych pragmatykom, wskazuje, że

na pierwszym miejscu należałoby wskazać szeroko rozumiane względy polityczne: liczne zmiany koncepcji politycznych, wiążące się ze sposobem ukształtowania aparatu państwowego i pozycji osób w nim zatrudnionych, szczególnie jaskrawo występujące w okresie przesilenia społeczno-politycznych, brak precyzyjnie i jasno określonych założeń ideologiczno-prawnych co do wzajemnych relacji określonych elementów struktury aparatu i szczególnie ważnych instytucji tzw. infrastruktury społecznej (występujący nawet w okresach względnej stabilności systemu społeczno-ekonomicznego). W tym stanie rzeczy brak jest określonej, stabilnej koncepcji regulacji stosunków pracy tych grup zawodowych [...]. Następną z przyczyn byłoby zapewne dążenie określonych grup do uzyskania odrębnych, przynajmniej w części korzystniejszych niż w powszechnym prawie pracy, uregulowań bądź też dążenie innych grup, wsparte elementem tradycji, do utrzymania tego typu odrębnych regulacji. Kolejna grupa przyczyn łączyć się będzie ze sposobem tworzenia prawa. Słusznie wskazuje się tu na atomizację prac w tym zakresie: projekty są tworzone w poszczególnych resortach i «siłą rzeczy akcentują nie to co wspólne z kodeksem pracy czy z innymi pragmatykami, lecz to co własne, czyli branżowe», brak więc jest ich odpowiedniej koordynacji. Nie najwyższy zaś często poziom resortowych «służb legislacyjnych» decyduje o wielu wadach technicznoprawnej natury.

⁹³ Wskazać należy w tym miejscu, że p.u.p., która zaczęła obowiązywać kilkanaście lat wcześniej niż p.s.p., swoim zakresem podmiotowym objęła pracowników Sądu Najwyższego (art. 75 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. 2002 Nr 101, poz. 924 ze zm.), pracowników Biura Trybunału Konstytucyjnego (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, t.j. Dz.U. 1991 Nr 109, poz. 470 ze zm.) oraz pracowników Naczelnego Sądu Administracyjnego (odesłanie do ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym zamieszczone w art. 15 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Dz.U. 1995 Nr 74, poz. 368 ze zm.).

⁹⁴ Por. A. Dubowik, *Zatrudnianie urzędników...*, s. 46 i n.

⁹⁵ A. Rycak, *Regulacje prawne...*, s. 295 i n.

Wiele zarzutów można też podnieść w stosunku do praktyki legislacyjnej parlamentu⁹⁶.

Tytułem przykładu braku koncepcji uregulowania statusu pracowników sądów i prokuratury przez ustawodawcę należy wskazać, że zgodnie z art. 23 projektu p.s.p.⁹⁷, ustawa miała obowiązywać jedynie przez trzy lata.

Brak także koherencji pomiędzy aktami prawnymi dotyczącymi praw i obowiązków „umownych” pracowników sądów i prokuratury, co powoduje nieuzasadnione rozbieżności pomiędzy zakresem uprawnień, a także obowiązków osób wykonujących zbliżone zadania⁹⁸. Celem zobrazowania wspomnianego braku koherencji wskazać należy, że analiza wymienionych aktów prawnych prowadzi do wniosku, że urzędnicy zatrudnieni w wojewódzkich sądach administracyjnych nie mogą uzyskać premii⁹⁹. Asystenci sędziów zatrudnieni w wojewódzkich sądach administracyjnych pozbawieni są prawa do uzyskania nagród, zaś asystenci prokuratorów także prawa do dodatku specjalnego. Asystenci sędziów zatrudnieni w wojewódzkich sądach administracyjnych z bliżej nieokreślonych powodów cieszą się prawem do wyższego dodatku za pracę w porze nocnej od asystentów sędziów w sądach powszechnych i asystentów prokuratorów. Z kolei kierowcy zatrudnionemu w wojewódzkim sądzie administracyjnym, z tytułu powierzenia dodatkowych czynności niewchodzących w zakres jego normalnych obowiązków, przyznany został na czas określony dodatek w wysokości 60% najniższego wynagrodzenia zasadniczego. Zwraca też uwagę brak przepisów dotyczących okresowych ocen i możliwości delegowania asystentów prokuratorów, co sugeruje odpowiednie stosowanie do nich przepisów art. 8 i 11b p.s.p.

⁹⁶ B.M. Ćwiertniak, *Pragmatyki zawodowe...*, s. 54 i n.; zob. też T. Zieliński, *Podstawowe problemy reformy prawa służby państwowej w PRL*, „Państwo i Prawo” 1982, nr 9, s. 56 i n. oraz W. Piotrowski, *Ocena stanu...*, s. 102 i n., 131.

⁹⁷ Projekt ustawy o pracownikach sądów i prokuratury, Druk Sejmowy nr 706. Ustawa została uchwalona w dniu 18 grudnia 1998 r. pod tym samym tytułem i obowiązuje do dzisiaj.

⁹⁸ Dotyczy to w szczególności tak ważnych kwestii, jak stabilność zatrudnienia i związanej z tym możliwości zaplanowania kariery w sądownictwie powszechnym i wojskowym oraz w prokuraturze na stanowisku urzędniczym. Zob. art. 4 p.s.p. Urzędnicy podlegający przepisom p.u.p. z pominięciem p.s.p. są zatrudniani na zasadach ogólnych określonych w k.p. (art. 25 § 1 k.p.) wobec braku odnośnych przepisów dotyczących rodzaju nawiązywanej umowy o pracę w p.u.p., łącznie z dopuszczalnością zawarcia umowy o pracę na okres próbny.

⁹⁹ Prawo do uzyskania premii posiadają wyłącznie „inni pracownicy” zatrudnieni w wojewódzkich sądach administracyjnych.

Pod rozważę prawodawcy należy poddać status osób odbywających staż urzędniczy w sądach i prokuraturze. Stosowanie do nich p.s.p. w szcztatkowym zakresie, jak również brak odesłania do stosowania w sprawach nieuregulowanych do p.u.p., nie koresponduje, moim zdaniem, z charakterem zatrudnienia wymienionej kategorii osób jako zatrudnionych w instytucjach, w których ogół zatrudnionych pracowników podlega reżimowi ustaw szczególnych względem k.p. Trudno uznać za racjonalne działanie ustawodawcy, który rozciąga na innych pracowników sądów i prokuratury działanie szerszej grupy przepisów p.s.p., a w sprawach nieuregulowanych odsyła do p.u.p., nie traktując podobnie osób odbywających staż urzędniczy. Kryterium dyferencjacji, w szczególności względem innych pracowników sądów i prokuratury, nie może być, moim zdaniem, zakres pełnionych obowiązków. Należy zauważyć, że chociaż § 11 i 12 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego nadaje stażowi urzędniczemu charakter wybitnie szkoleniowy¹⁰⁰, to jednak w niektórych sądach osoby odbywające staż urzędniczy pełnią, oprócz obowiązków wyszczególnionych w § 11 i 12 wymienionego rozporządzenia, także obowiązki właściwe urzędnikom sądowym¹⁰¹. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że tabela A, stanowiąca część załącznika nr 1 do rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych, odnosząca się do urzędników sądowych, pod pozycją 33 wymienia referenta stażystę.

Należy również wskazać na omawiane wyżej problemy z wykładnią przepisów stosowanych do pracowników Biura Służby Prawnej TK w sprawach nieuregulowanych w u.o.t.p.TK, wykładnią art. 49 § 1 zd. 1 u.s.a. po nowelizacji czy kłopoty z ustaleniem statusu asystentów sędziów zatrudnionych w sądach wojskowych¹⁰². Zauważenia także wymaga, o czym nadmieniono

¹⁰⁰ § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. stanowi, że „osoba, o której mowa w ust. 1, zatrudniona w charakterze stażysty, zwana dalej «stażystą», poznaje strukturę sądu albo prokuratury, funkcjonowanie poszczególnych komórek organizacyjnych oraz podległych jednostek organizacyjnych, jak również tryb załatwiania spraw, które będą należały do zakresu przyszłych obowiązków stażysty jako urzędnika”.

¹⁰¹ Spostrzeżenie własne autora pracy.

¹⁰² Moim zdaniem wymienione problemy są nie do rozwiązania bez interwencji ustawodawcy.

na początku rozdziału, nieuchronne, w przypadku tak znacznej dyferencjacji przepisów prawnych, jak tych stosowanych do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, stosowanie odesłań tzw. kaskadowych („piętrowych”), co jest niezgodne z § 157 załącznika do z.t.p. i znacząco utrudnia odtworzenie norm prawa pracy obowiązujących wymienionych pracowników.

Wskazać też należy, że pracownicy SN niebędący sędziami oraz pracownicy Kancelarii TK nie podlegają takim regulacjom, jak: zasady naboru określone w p.s.p., staż urzędniczy oraz warunki nawiązywania stosunku pracy określone w p.s.p.¹⁰³, okresowa ocena kwalifikacyjna (art. 8), wydłużony okres, po którym można rozwiązać stosunek pracy bez wypowiedzenia w razie nieobecności pracownika w pracy z powodu choroby (art. 12 ust. 4), możliwość zawieszenia pracownika także z przyczyn wskazanych w art. 12b-c, niezależnie od tego, czy kierownik danego urzędu określił, że pracownicy zatrudnieni na danym stanowisku są urzędnikami państwowymi.

Moim zdaniem brak argumentów do wprowadzania warunków brzegowych zajmowania stanowiska członka Biura Studiów i Analiz SN¹⁰⁴ na poziomie aktu wykonawczego. Powyższe ma oparcie jedynie w tradycji, nie zaś w systemie prawa, gdzie warunki brzegowe zajmowania stanowiska w służbie publicznej są powszechnie formułowane na poziomie ustawy.

Na refleksję ustawodawcy zasługuje także podniesiona wyżej kwestia regulacji warunków zatrudnienia asystentów sędziów TK na poziomie zarządzenia. Zastosowana metoda regulacji nie jest, moim zdaniem, właściwa w sytuacji, gdy warunki zatrudnienia asystentów sędziów zatrudnionych w sądach powszechnych i wojewódzkich sądach administracyjnych uregulowane zostały na poziomie ustawy.

Jeżeli chodzi o odpowiedź na ostatnie z postawionych pytań, tj. sposób, w jaki należy dokonać komasacji przepisów dotyczących pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, opowiadam się za koncepcją stworzenia jednej pragmatyki „ogólnej” dla wymienionej kategorii pracowników, która posiadałaby swoją część ogólną, regulującą zagadnienia wspólne, zaś w dalszej części zawierałaby szczególne przepisy dotyczące wszystkich wyróżnionych kategorii pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę¹⁰⁵. Rozwiązanie takie eliminowałoby odesłania „piętrowe”,

¹⁰³ Art. 3-4 p.s.p. i odpowiednie przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r.

¹⁰⁴ A także Biura Orzecznictwa NSA.

¹⁰⁵ Tak też A. Rycak, *Regulacje prawne...*, s. 297. Mogłoby się to odbyć przez uchwalenie nowej ustawy w miejsce p.s.p. (zob. § 84 z.t.p.).

a także wszelkie niezgodności pomiędzy aktami prawnymi powstałe z przyczyn, o których pisał B.M. Ćwiertniak¹⁰⁶. Jak trafnie wskazał J. Piątkowski:

wprowadzenie jednolitego systemu zatrudniania eliminowałoby problemy wynikające z braku komunikacji treściowej między odrębnymi ustawami (stwarzającej wątpliwości interpretacyjne), eliminowałoby też zbędne powtórzenia tekstu prawnego i ujednoliciłoby regulacje prawne dotyczące tych samych problemów¹⁰⁷.

Nie zgadzam się z koncepcją przedstawioną m.in. przez W. Sanetrę¹⁰⁸ czy K. Gonerę¹⁰⁹, że aktem prawnym zawierającym przepisy dotyczące pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę powinna być u.s.p. Pogląd swój uzasadniam faktem, że u.s.p. reguluje ustroj wyłącznie sądów powszechnych, nie zaś innych rodzajów sądów, czy też prokuratury. Pożądanym celem ustawodawczym jest zaś, moim zdaniem, stworzenie jednej pragmatyki dla wszystkich „umownych” pracowników sądów i prokuratury. Zastosowanie metody umieszczania przepisów dotyczących stosunku pracy w przepisach ustrojowych zasadnie skrytykowała T. Liszcz, która wskazała, że

zasadą powinno być wydawanie pragmatyk w postaci odrębnych ustaw, natomiast regulowanie statusu pracowników w aktach ustrojowych powinno mieć miejsce wyjątkowo – głównie wtedy, gdy regulacja stosunku pracy ma bezpośredni wpływ na status i funkcjonowanie danego pracownika w charakterze organu (np. w odniesieniu do sędziów regulacja trybu ich zatrudniania i zwalniania oraz praw, obowiązków i odpowiedzialności pracowniczej ma kapitalne znaczenie dla niezawisłości sędziego) oraz wtedy, gdy zakres niezbędnych szczególnych unormowań jest stosunkowo niewielki i nie warto byłoby wydawać dla nich odrębnej ustawy. Poza tego rodzaju przypadkami należałoby, moim zdaniem, unikać regulacji stosunku pracy w aktach ustrojowych, gdyż stosunek pracy stanowi dla ich autorów z reguły materię drugorzędną, co odbija się

¹⁰⁶ Zob. przypis 96.

¹⁰⁷ J. Piątkowski, *Jednolitość czy dyferencjacja zatrudnienia w administracji publicznej*, [w:] B. Sprengel, A. Strzelecki (red.), *Urzędnik w administracji publicznej*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Włocławek 2005, s. 52.

¹⁰⁸ W. Sanetra, *Ogólne założenia...*, s. 24-26.

¹⁰⁹ K. Goner, *Status prawny asystentów sędziów*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników...*, s. 69.

na jakości regulacji, a poza tym z niekorzyścią dla stosunków pracy ich regulacja dzieli z reguły losy regulacji ustrojowej, w naszych warunkach w niektórych działach dosyć niestabilnej¹¹⁰.

Uzasadnieniem dla scalenia przepisów dotyczących stosunku pracy wymienionych pracowników jest podobieństwo funkcji wykonywanych przez dane kategorie pracowników w sądach różnego rodzaju, w Trybunale Konstytucyjnym i w prokuraturze. „Rodzaj pracy i związane z nią obowiązki urzędnika sądowego nie zależą bowiem od kategorii sądu, w którym urzędnik jest zatrudniony”¹¹¹. Niezależnie od powyższego należy wskazać, że „w ogólności wszystkie te grupy pracowników zatrudnionych w sądach powszechnych [„umownych” pracowników oraz referendarzy sądowych i zawodowych kuratorów sądowych – przyp. T.O.] łączy to, że nie sprawują wymiaru sprawiedliwości i pełnią zasadniczo rolę usługową w stosunku do zadań wykonywanych przez sędziów”¹¹² oraz „że ukształtowanie statusu prawnego pracowników sądowych powinno uwzględniać przede wszystkim potrzeby sądów, w tym zwłaszcza główny cel i sens ich istnienia, tj. sprawowanie władzy sędziowskiej, która wyraża się w wymierzaniu sprawiedliwości”¹¹³. Podobnie ukształtowanie statusu prawnego pracowników prokuratury powinno uwzględniać przede wszystkim zadania, do których powołana jest prokuratura, tj. ścigania przestępstw i stania na straży praworządności (art. 2 u.p.p.). Już teraz przecież status urzędników i innych pracowników zatrudnionych w sądach powszechnych i wojskowych, a także tych zatrudnionych w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury jest przedmiotem jednej ustawy.

Pewne wątpliwości mogą dotyczyć zasadności umieszczenia w jednym akcie prawnym regulacji dotyczących urzędników i „innych pracowników” sądów i prokuratury obok asystentów i pozostałych pracowników, którzy nie wykonują czynności administracyjnych ani pomocniczych i obsługi. Zwrócić jednak należy uwagę w tym kontekście na, co do zasady, brak samodzielności asystentów i pozostałych pracowników zatrudnionych na stanowiskach merytorycznych.

Asystent sędziego wykonuje wyłącznie czynności pomocnicze, jest pomocnikiem sędziego, nie podejmuje żadnych czynności o charakterze władczym [...]. W tej chwili asystent jest jedynie pomocnikiem

¹¹⁰ T. Liszcz, *Rekodyfikacja prawa...*, s. 26.

¹¹¹ A. Dubowik, *Zatrudnianie urzędników...*, s. 46; zob. też A. Rycak, *Regulacje prawne...*, s. 296 i n.

¹¹² W. Sanetra, *Ogólne założenia...*, s. 18.

¹¹³ Tamże, s. 21.

sędziego, można mu zlecić różne czynności niezbędne do przygotowania spraw sądowych do rozpoznania, jednak za skutki wszystkich tych czynności ostateczną odpowiedzialność ponosi sędzia¹¹⁴.

Mojego stanowiska w zakresie zasadności komasacji przepisów nie podważa możliwość samodzielnego wykonywania niektórych czynności przez asystentów sędziów¹¹⁵ i asystentów prokuratorów (art. 175 § 2 u.p.p.), skoro czynności te asystent prokuratora wykonuje „w zastępstwie i na podstawie pisemnego upoważnienia prokuratora”. Asystent sędziego nie cieszy się zaś przymiotem niezależności co do treści wydawanych zarządzeń¹¹⁶. Ponadto zwrócić uwagę należy na stosunkowo wąski zakres regulacji statusu asystentów sędziów i asystentów prokuratorów w przepisach ustrojowych. W sprawach w nich nieuregulowanych odsyłają one do odpowiedniego stosowania przepisów p.s.p.¹¹⁷

Poza zakresem regulacji pragmatyki „ogólnej” pozostawałyby natomiast przepisy szczególne dotyczące zatrudnienia aplikantów kuratorskich oraz kierowników i członków opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów. Stosunek pracy aplikantów kuratorskich powinien pozostać regulowany przez u.k.s. z uwagi na fakt, że aplikacja kuratorska przygotowuje aplikanta kuratorskiego do pełnienia obowiązków kuratora zawodowego (art. 75 ust. 1), który jest zatrudniany na podstawie mianowania¹¹⁸. Z kolei jeśli chodzi o kierowników i członków opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów, należy odnotować pogląd K. Stasiaka, opowiadającego się za włączeniem opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów do kuratorskiej służby sądowej¹¹⁹.

Podsumowanie

Istniejący obecnie stan prawny w zakresie źródeł powszechnie obowiązującego prawa pracy stosowanych do pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę jest wysoce niezadowolający. Jest to spowod-

¹¹⁴ K. Gonera, *Status prawny...*, s. 74.

¹¹⁵ Art. 47² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.

¹¹⁶ Por. art. 151 § 1 u.s.p. Zob. także A. Partyk, *On the Power Of Judge's Assistants to Issue Orders – Comments Pursuant to Article 47(2) of the Code of Civil Procedure*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2020, t. XX, s. 207-210.

¹¹⁷ Zob. A. Rycak, *Regulacje prawne...*, s. 290.

¹¹⁸ Art. 4 *in principio* i część wspólna art. 5 ust. 1 u.k.s.

¹¹⁹ K. Stasiak, *Czy potrzebna jest nam reforma kurateli sądowej?*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2020, nr 3(47), s. 115-120.

wane rozproszeniem przepisów regulujących stosunek pracy „umownych” pracowników sądów i prokuratury po wielu aktach prawnych, pochodzących z różnych okresów czasu.

Skutkiem dyferencjacji przepisów jest brak wewnętrznej spójności między nimi, regulowanie zagadnień dotyczących pracowników o zbliżonym zakresie obowiązków w aktach prawnych o niejednakowej mocy prawnej, a także liczne odesłania tzw. kaskadowe („piętrowe”), co jest niezgodne z zasadami techniki prawodawczej.

Rozwiązaniem zaistniałej sytuacji jest komasacja przepisów dotyczących praw i obowiązków pracowników sądów i prokuratury zatrudnionych na podstawie umowy o pracę i opracowanie jednej pragmatyki, która objęłaby wszystkie kategorie pracowników „umownych” zatrudnionych w sądach i prokuraturze oraz w Trybunale Konstytucyjnym, z wyłączeniem aplikantów kuratorskich oraz kierowników i członków opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów.

Bibliografia

Literatura

- Ćwiertniak B.M., *Pragmatyki zawodowe (Stan obecny i perspektywy przemian)*, „Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej” 1992, nr 10, s. 48-73.
- Ćwiertniak B.M., *Ustawa o pracownikach samorządowych jako pragmatyka pracowników samorządu terytorialnego (Charakterystyka ogólna aktu i jego ocena z perspektywy dyrektyw działalności prawotwórczej)*, „Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej” 1992, nr 9, s. 7-32.
- Dubowik A., *Zatrudnianie urzędników sądowych w świetle ustawy o pracownikach sądów i prokuratury z 1998 r.*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 44-67.
- Florek L., *Powszechne a szczególne prawo pracy*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne a szczególne prawo pracy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 15-27.
- Gonera K., *Status prawny asystentów sędziów*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 68-79.
- Goździewicz G., *Wpływ instytucji zbiorowego prawa pracy na status prawny pracowników służby cywilnej i samorządu terytorialnego*, [w:] W. Sanetra (red.), *Stosunki pracy w służbie cywilnej i samorządzie terytorialnym*, Temida 2, Białystok 2001, s. 39-56.

- Kuczyński T., *Kierunki rozwoju pragmatyk zawodowych (służbowych)*, [w:] J. Gołaczyński, P. Machnikowski (red.), *Współczesne problemy prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci profesora Edwarda Gniewka*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 299-308.
- Liszczyński T., *Rekodyfikacja prawa pracy a pragmatyki pracownicze*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1989, nr 6, s. 24-32.
- Partyk A., *On the Power Of Judge’s Assistants to Issue Orders – Comments Pursuant to Article 47(2) of the Code of Civil Procedure*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2020, t. XX, s. 201-214.
- Piątkowski J., *Jednolitość czy dyferencjacja zatrudnienia w administracji publicznej*, [w:] B. Sprengel, A. Strzelecki (red.), *Urzędnik w administracji publicznej*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Włocławek 2005, s. 44-54.
- Piotrowski W., *Ocena stanu pragmatyk i propozycje ich uporządkowania*, [w:] Z. Salwa, M. Matey (red.), *Przesłanki i kierunki reformy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987, s. 99-131.
- Rycak A., *Regulacje prawne zatrudnienia pracowników sądów jako szczególne prawo pracy*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne a szczególne prawo pracy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 281-298.
- Sadowski K., Piaskowska O.M., Kotłowski D., *Asystent sędziego w sądzie powszechnym*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Sanetra W., *Ogólne założenia ukształtowania statusu prawnego pracowników sądowych*, [w:] A. Rycak (red.), *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 2-10.
- Sanetra W., *Powszechne i szczególne prawo pracy w aspekcie jego pojmowania, dyferencjacji i systematyzacji*, [w:] L. Florek (red.), *Powszechne a szczególne prawo pracy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 28-52.
- Seler R., *Pragmatyki pracownicze a kodeks pracy*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1974, nr 12, s. 4-16.
- Stasiak K., *Czy potrzebna jest nam reforma kurateli sądowej?*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2020, nr 3(47), s. 103-123.
- Sypniewski Z., *Stosunki pracy z mianowania a nowelizacja kodeksu pracy*, „Studia i Materiały Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych” 1990, nr 1(324), s. 154-167.
- Zieliński T., *Podstawowe problemy reformy prawa służby państwowej w PRL*, „Państwo i Prawo” 1982, nr 9, s. 45-57.

Wykaz aktów prawnych

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1320 ze zm.
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 537 ze zm.
- Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. 2002 Nr 101, poz. 924 ze zm.
- Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, t.j. Dz.U. 1991 Nr 109, poz. 470 ze zm.
- Ustawa z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Dz.U. 1995 Nr 74, poz. 368 ze zm.
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 ze zm.
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1754.
- Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury, t.j. Dz.U. 2018, poz. 577.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, t.j. Dz.U. 2016, poz. 283.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 167.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm.
- Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, t.j. Dz.U. 2021, poz. 137.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania przy dokonywaniu ocen kwalifikacyjnych urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury, t.j. Dz.U. 2014, poz. 257.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu przeprowadzania konkursów na staż urzędniczy w sądzie i prokuraturze, t.j. Dz.U. 2014, poz. 400.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie delegowania urzędników sądów do Ministerstwa Sprawiedliwości lub poza stałe miejsce pracy, Dz.U. 2011 Nr 36, poz. 187.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania

- referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1888 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie czynności asystentów sędziów, Dz.U. 2012, poz. 1270.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2013 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta sędziego, Dz. U. 2013, poz. 1228.
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów, t.j. Dz.U. 2018, poz. 708.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2015 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych, Dz.U. 2015, poz. 1177.
- Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, t.j. Dz.U. 2021, poz. 66 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów i starszych asystentów prokuratorów, Dz.U. 2016, poz. 1260.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko asystenta prokuratora, Dz.U. 2016, poz. 1838.
- Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, t.j. Dz.U. 2019, poz. 2393.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie uzyskiwania informacji o osobie ubiegającej się o zatrudnienie na stanowisku asystenta prokuratora, Dz.U. 2017, poz. 462.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie delegowania urzędników prokuratury do wykonywania obowiązków służbowych w innej jednostce organizacyjnej prokuratury lub w Ministerstwie Sprawiedliwości, Dz.U. 2017, poz. 474.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2017 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego, t.j. Dz.U. 2021, poz. 2288 ze zm.
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1904.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. – Regulamin Sądu Najwyższego, Dz.U. 2018, poz. 660 ze zm.

Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2020, poz. 190.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów, Dz.U. 2020, poz. 1044.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2020 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego, Dz.U. 2020, poz. 1202.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów i starszych asystentów prokuratorów, Dz.U. 2020, poz. 2378.

Akty prawne niebędące źródłami powszechnie obowiązującego prawa

Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, M.P. 2017, poz. 767.

Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie statutu Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego, https://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/Akty_normatywne/uchwala_zostk_w_sprawie_statustu_kancelarii_TK.pdf [dostęp: 21.12.2021].

Zarządzenie nr 10/2017 Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie stanowisk pracowników zatrudnionych w Biurze Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, niepubl.

Zarządzenie nr 12/2017 Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie regulaminu wynagradzania pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, niepubl.

Zarządzenie nr 15/2018 Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2018 r. w sprawie naboru na stanowiska asystentów sędziów Trybunału Konstytucyjnego, niepubl.

Dokumenty urzędowe

Projekt ustawy o pracownikach sądów i prokuratury, Druk Sejmowy nr 706.